

Arne Jon Isachsen

MÅNEDSBREVET

Mars 2009

KINA VISER MUSKLER

Coca-Cola får nei til å overta en kinesisk konkurrent.

Tre statlige kinesiske forretningsbanker topper nå listen over verdens største banker.

Kinas sentralbanksjef går i bresjen for en ny internasjonal valuta.

Holder Kina fast på 24-tegn strategien utmeislet av Deng Xiaoping tidlig på 1990-tallet om å unngå unødvendige provokasjoner og å bygge seg opp i det stille?

Eller føler Kina seg snart fri til å utfordre USA som den ledende aktøren i verden?

17. mars – Går det alltid bedre med Coca-Cola?

Den 17. mars ble det klart at hva som lå an til å bli den største utenlandske overtakelsen av et kinesisk selskap, Coca-Colas kjøp av Huiyuan Juice for 2,4 milliarder dollar, ikke ble noe av. Handelsdepartementet satte foten ned. Argumentet var det velkjente; for stor markedsrett som på sikt kan føre til unødig høye priser for kinesiske konsumenter. Men nasjonale interesser veide trolig minst like mye.

Huiyuan er et kjent og godt innarbeidet merkevare i Midtens Rike. Kineserne er stolte av juicen sin. De vil ikke at den skal komme på utenlandske hender. Husker du hvor snurte vi ble den gangen i 1993 da Kraft Foods tok over Freia? Ville nasjonalsymbolet Freia melkesjokolade forsvinne? Og hva med Kvikk Lunsj som vi snart skal putte i sekken før vi spenner på oss skiene? Heldigvis har Freia beholdt den norske profilen. Men sikre kunne vi ikke være.

Kina vil gjerne bli mer synlig på den globale arena, i form av kjente og anerkjente merkevarer. Vet du forresten om noen? Lenovo kanskje, det kinesisk-eide selskapet som for noen år siden tok over PC-divisjonen til IBM. Kineserne opplever det forsmedelig at små naboland som Sør-Korea, Taiwan og Singapore har selskaper som er mer kjente ute enn hva Midtens Rike kan skilte med.

Men lå det et element av Takk for sist i tommelen ned for Coca-Cola? For tre og et halvt år siden ble det statlige CNOOC i Kina nektet å overta det amerikanske oljeselskapet Unocal, til tross for at kineserne var villige til å betale mer enn noen annen for de reservene Unocal satt på. Begrunnelsen? At eiendomsretten til olje i bakken er av vital interesse for USA.

Den begrunnelsen var litt tynn, mente mange. Ikke snakk om å gå inn i high-tech selskap – overta produksjon av F-16 jagerfly – eller få tilgang på ressurser som nektes andre. Olje er en internasjonal handelsvare. Alle kan kjøpe det de vil til de rådende prisene. Når USA hver måned låner milliarder av dollar av Kina, og i tillegg selv har kjøpt seg opp i kinesiske selskap, med hvilken rett kan da amerikanerne nekte kineserne å kjøpe olje i bakken?

23. mars – Kinesiske banker topper listen

I Financial Times 23. mars, min favorittavis, står det en liste over verdens 50 største banker målt etter markedsverdi for en uke siden sammenlignet med i mai 1999. Finanskrisen som startet sommeren for snart to år siden, har ført til et jordskjelv i bankverden. For ti år siden var 14 av verdens 20 største banker anglosaksiske. Nå er det bare fem. Nummer én den gang, Citigroup, som også toppet listen for to år siden, er nummer 46 nå. Tre statlige kinesiske forretningsbanker, tatt på børs de siste tre-fire årene, topper dagens liste. Men også disse bankene har merket krisen. Børsverdien er halvert for dem det siste halvannet året.

Kinesiske myndigheter har hatt store tap i vestlige aksjemarkeder de siste par årene. På det tidspunkt aksjebørsene toppet seg, gikk de tungt inn. Kanskje mer irriterende er det at vestlige finanshus i disse dager går ut av statsdominerte kinesiske banker med en pen profitt, til tross for fallet i aksjekursene også her. Men går man inn til en lav nok pris, hvilket Goldman Sachs, RBS, HSBC og Bank of America gjorde for noen år siden, som strategiske partnere til store, vanskjøttede kinesiske statsbanker, for å få dem på beina, blir det penger å tjene likevel

23. mars – Svanesang for dollaren som internasjonal valuta?

En uke etter Kinas nei til Coca-Cola drar landets sentralbanksjef, Zhou Xiaochuan, til med en oppsiktsvekkende artikkel. Han går i bresjen for en ny internasjonal valuta. Dollaren bør få slippe ansvaret med å være verdens penger alene. Verden er bedre tjent med at Det internasjonale pengefondet (IMF) gradvis overtar som utsteder av internasjonal likviditet. Det kan skje ved en revitalisering av SDR – spesielle trekkrettigheter – som ble etablert på tampen av 1960-tallet. Om andre land skal få tilgang på flere dollar, må USA ha underskudd på handelsbalansen. Eller Amerika kan spre dollar rundt om i verden ved langsiktige investeringer, for eksempel ved å etablere eller kjøpe opp bedrifter i andre land.

Sentralbanksjef Zhou er klar over at det vil ta lang tid før SDR kan få en dominerende rolle som internasjonal valuta. Utstedelse av verdipapirer denominert i SDR, slik man nå vurderer i IMF, vil være en god start, mener han. Det tok mange tiår før amerikanske dollar overtok for det britiske pund som den viktigste valutaen internasjonalt. Og fremdeles har pundet en rolle å spille utenfor de britiske øyer.

Hva gjelder Kinas egen valuta, yuan, er ikke den konvertibel for transaksjoner på kapitalbalansen. Det betyr at kinesere bare har mulighet til å kjøpe og selge utenlandsk valuta i større kvanta når den underliggende transaksjonen har med handel i varer og tjenester å

gjøre. Før utlendinger fritt kan kjøpe yuan for investeringer i kinesiske verdipapirer, og kinesere fritt kan kjøpe dollar for investering i utenlandske verdipapirer, vil ikke Kinas valuta ha noen oppgaver utenfor landets egne grenser.

24. mars – Amerikanerne kan styre sin begeistring

Artikkelen til den kinesiske sentralbanksjefen fikk store oppslag verden rundt. Dagen etter var USAs finansminister Timothy Geithner, og landets sentralbanksjef Ben Bernanke på høring i Representantenes Hus. Hva syntes de om forslaget til Zhou Xiaochuan? Ingen begeistring.

Den fordel USA har av at andre land godtar gjeld til Amerika i dollar – noe som general De Gaulle i sin tid kalte ”an exorbitant privilege” – vil man ikke gi fra seg. Hva består privilegiet av? Av den muligheten Amerika har til å ta ned realverdien av sin utenlandsgjeld gjennom innenlandsk inflasjon. Noe slikt kan synes å være på gang. I disse dager kjøper den amerikanske sentralbanken tilbake tidligere utstedte langsiktige statsobligasjoner for 300 milliarder dollar. Hensikten er å få ned de lange rentene. Konsekvensen er stor tilførsel av likviditet. Med tilhørende fare for tiltakende inflasjon.

Har sentralbanksjef Zhous utspill et preg av Takk for sist? Noe av det første Timothy Geithner gjorde som USAs nye finansminister var å anklage Kina for manipulering av valutakursen. Ved å holde den kinesiske yuan kunstig lav gav man seg selv bedre konkurransevne på bekostning av andre, mente han. Dette utspillet slo dårlig an i Kina. Som har latt yuan styrke seg med om lag tyve prosent mot dollaren siden sommeren 2005.

25. mars – Pentagon avleverer sin årlige rapport om Kina

Den årlige rapporten fra det amerikanske forsvarsdepartementet (Pentagon) til Kongressen om den militære utviklingen i Kina kom ut i forgårs. Her kritiseres Kina manglende åpenhet hva gjelder militære strategier og disposisjoner. Kina er raskt ute med et tilsvarende svar – man liker ikke Amerikas innblanding i Kinas interne saker. Når det er sagt, må det også legges til at Pentagon legger vekt på åpenhet fra begge sider slik at det positive og gjensidig berikende forholdet mellom de to land kan utvikles videre.

I rapporten konstaterer det amerikanske forsvarsdepartementet at Kina holder fast på 24-tegn strategien utmeislet av Deng Xiaoping tidlig på 1990; hold hodet kaldt og observer, maksimer fremtidige opsjoner ved å unngå unødvendige provokasjoner, gli unna tunge internasjonale engasjementer, skjul dine hensikter og evner, bygge opp Kinas makt over en lang periode.

Er denne strategien i ferd med å endres hva gjelder Kinas engasjement i den globale økonomien. Aner vi små ildtunger ut av dragens nesebor? Eller er det enda lenge til før Kina føler seg fri til å utfordre USA som den ledende aktøren i verden?

27. mars 2009

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>